

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 10.

Ljubljana, 16. vel. travna 1893.

XXXIII. leto.

Vsebina. E. Gangl: Jožefu Cimpermanu. — J. Dimnik: Čitanje. — Lj. Stiasny: O ženski vzgoji v ptujih in domačih šolah. — Listek. — Književnost. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpis učiteljske službe. — Listnica uredništva.

Jožefu Cimpermanu.

Za možem mož in ž njim za nado nada
V temno kraljestvo smrtno se poklada,
Ki tajnostno združuje dva svetova.
Usoda stara nam in vsak hip nova.

Jožef Cimperman.

Tožna napaja bolést srcé mi in dušo čutečo,
Toda ne mèni samó — vsem, ki naš ljubijo rod.
Trudne zatisnil oči v nezdravno, zasluženo spanje
Mož, ki od mladih je dnij pesnik, učitelj nam bil.
V tesno je kletko zaprt ugrabljeni pevec krilati,
Ki bi prostó letajoč pel in veselil se sam.
Dási mu v svet je polèt do smrti rešilne zabranjen,
Vènder mu petja ni dar v ječi otožni zamrl.
Zdi se, da glási krepki bolesti so njega odmevi,
Ki jo nekoliko svet, prav on jedini umé.
Ali ob kletki vsakdó, ki pot ga je mimo pripeljal,
Svoje nastavlja uhó, svoje napaja srcé.
Dušo zatapljajo mu s čaróbo prirójeno svojo
V misli otožno sladké, ki jim je v pesmih izvòr...
Tebe od zgodnjih je let bolezen prisilila težka,
Da ti življenja je čas kakor jetniku prešél.
Ko bi ti možno bilò, prispel bi v krog svojih udanih,
Tam se razvedril bi duh, bodisi tudi za hip.

Ali stopinja nikdár ni tvoja v življenje stopila —

Vènder življenja je pot s trnjem bil tebi posut . . .

Tóda v samoti ni vir usahnil ti pesmij nesmrtnih,

Ki jih položil v srcé tebi ob rojstvu je Bog.

Pel si in tešil se sam, a tešil si tudi Slovene:

Ž njimi si čutil ko brat — trojno si nosil gorjé.

Trojno si nosil gorjé . . . Težkó bolečino telesno,

V srci razmučenem bol, ki ne ozdravi je svet.

Čutil pa tudi si ti za národ naš revni slovenski,

Njega množila je žal tisočkrat tvojo bolest!

Tóda v trpljenji ni tem presahnil vir svojih ti pesmij,

Ki jih položil v srcé tebi ob rojstvu je Bog.

Tebe poslušal je brat in sestra in dete in starec —

Čistih se tvojih glasov kdo li naslušal je kdaj?

Rod je za rodom minil, za rodom še rod nam preide,

Živel bo vènder Slovén, živel ž njim bode tvoj spev:

A duh moj, ôrlu drznemu soroden,

Ne kloni se, četudi je potrj,

Značaj ponosni vedno mu svoboden,

Prostóst je gêslo njemu ali — smrt!

Smrt . . . Res, saj prišla je vènder tebi rešnica dobrotna,

Ali prezgodaj te nam ona rešila nadlog.

Bodi! — zaslužil si ti, kakòr še nikdó ni zaslužil,

Stvarnik poplačaj ti tvoj, kar ti ne more naš rod!

Kaj vse izgubil sem jaz, to čutim, a rêči ne morem,

Kaj je izgubil moj dom — vsákdo med nami to vé.

Žalost, napajaj tedaj srcé mi in dušo čutečo,

Tóda ne mènei samó — vsem, ki naš ljubijo rod!

Zemlja domača ti daj, kar dalo ni tebi življenje,

Duh pa nesmrtni nas tvoj združi — kot bili smo že! —

E. Gangl.

Č i t a n j e.

Poročal pri društvenih večerih „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani dné 4. prosinca, 1. svečana
in 1. sušca t. l. Jakob Dimnik.

(Dalje.)

II. poglavje.

Razpravljanje beriva.

1. razred.

Učni smoter: „Razpravljanje beriva“.

Abecednik, sestavljen za sintetično pisalno-čitalno metodo, navaja v prvih odstavkih samo posamezne besede ali pa kratke stavke brez posebne zveze. Te be-

sede in stavki imajo namen, da se učenec navadi raznih pisanih in tiskanih črk. Učitelj mora otrokom vse te besede stvarno razlagati in potem mora pa otrok opazovati pisavo teh besed.

Iz tega se kaže, da je treba posamezne odstavke v Abecedniku na dvojen način obravnavati in sicer:

1. stvarno,
2. slovnično.

Oba ta dva načina sta pa prav tesno spojena drug v drugega. Splošno pa veljajo pri teh razpravah ta-le pravila:

1. Kratko razgovarjanje pred čitanjem, oziraje se na vse težke izraze; kratko naravoslovno razlaganje vseh živalij in rastlin, ki se nahajajo v berilni vaji.

2. Pripovedovanje in počasno predčitanje berila.

3. Učenci čitajo po zlogih, učitelj stavi pa vmes razna vprašanja, da se prepričaš, če razumejo pojem besed, oziroma vsebino berila.

4. Vaja v čitanji, oziraje se na razlogovanje.

5. Pismena vporaba. Ta se lahko tako-le vrši:

1. Prepisovanje 2—3 vrstic.

2. Izpisovanje jedno-, dvo- in trizložnih besed v določenem številu.

3. Izpisovanje tacih besed, ki se pričenjajo z jednim in istim samo- ali soglasnikom.

4. Izpisovanje lastnih imen,

5. Izpisovanje oseb ali rečij.

6. Izpisovanje besed, ki povedo, kakšne so osebe ali reči.

7. Izpisovanje besed, ki naznanijo, kaj osebe ali reči delajo; i. t. d.

Ni pa treba misliti, da se mora vsak berilni sestavek po vseh teh predpisih, oziroma pravih obravnavati; saj to ni mogoče, ker nam primanjkuje časa, ampak na nekaterih sestavkih naj se uporabijo té, na drugih zopet druge točke, kakor je sploh berilni sestavek bolj sposoben; le s početka naj se nekaj vaj popolnoma obravnava. V obče pa naj ne bodo obravnavanja predolga, ampak bolj pridno naj se otroci vadijo v čitanji.

S prepisovanjem dobi učenec dobro podstavo za pravopis. Pravopisja pa ne smemo učiti s pravili ali narekovanjem, ampak najbolje za to je pridno, vstrajno gledanje besednih oblik. Besedne oblike pa učenec naj bolj natančno opazuje, če so mu nudi večkrat prilika za prepisovanje. To pa, kar učenec v 1. razredu prepisuje,

mora videti v Abecedniku, ali pa na tabli. Kaj tacega, kar zna otrok na pamet, ne sme pisati, ker nima pred sabo pravilne besedne oblike.

Iz zgoraj navedenega vidimo, da se vrši prepisovanje lahko na dvojin način in sicer:

1. Prepisovanje 2—3 vrstic iz knjige.

2. Prepisovanje, oziroma izpisovanje gotovih besed, ki imajo kak splošen znak.

Prvi način prepisovanja je gotovo jedna najtežjih nalog, ki jo smemo staviti na učenca. Mi ne zahtevamo pri tem prepisovanji samo to, da učenec vsako znamenje vsako pičico natančno prepíše, ampak tudi to, da med prepisovanjem otrok nič ne popravlja, nič ne zbríše, nič ne prečrta. Učenec naj se uči gledati in zato ne sme besede samo jedenkrat, ampak večkrat pogledati in potem šele zapisati. Zato je tri vrstice brez najmanjše napake prepisati za učenca v 1. razredu zelo težavna naloga, posebno če vé, da bode tudi zaradi najmanjše napake grajan.

Drugi način prepisovanja, izpisovanja gotovih besed, ki imajo kak skupen znak, je za učenca znabiti bolj lahak in bolj prijeten; vendar mu dela tudi ta način težavo, ker sme le določeno število besed izpisati. Povedati mu pa moramo, da naredi za vsako besedo vejico.

Toliko v obče. Zdaj pa par praktičnih vzgledov, kako se razpravlja berivo v 1. razredu; vzemimo n. pr. črko **r**.

Pri tem berilnem sestavku imamo v Razinger-Žumrovem Abecedniku navedene te-le besede:

ra-ma, ra-na, u-ra, na-ra-va, o-ma-ra, i. t. d.

1. Razgovarjanje pred čitanjem.

Rama je del roke. Oče nesejo vrečo žita na rami. Zadeni mokraru vrečo moke na ramo! (Take stavke naj otroci izgovarjajo najprvo posamezno, potem pa skupno.) — Otrok se je igral s stensko uro. Utež mu je padla na ramo in ga je ranil. Otrok ima rano na rami.

Rana se mu je zacelila. — Ura visi na steni. Ura nam kaže čas. Ob osmi uri se prične pouk. O poludne je dvanajst ura. Rana ura, zlata ura. Učenec mora rano vstajati. — Po zimi je narava pokrita s snegom. Narava spí. Pomladi se narava zopet vzbudi. Vsa narava je v cvetji. — Omara je sobna oprava. V omaro spravljamo obleko. Omara je lesena. Omaro dela mizar, i. t. d.

2. Stvarna in slovnična razprava:

Kaj je rama? Koliko zlogov ima ta beseda? Izgovorite vsi to besedo in udarite pri vsakem zlogu s prstom ob klop! Koliko glasnikov ima prvi zlog? Koliko drugi? Katere? Imenuj mi vse glasnike te besede! Povejte nekaj stavkov, v katerih se nahaja beseda rana! Zamenjaj glasnik **r** z glasnikom **m**? Kakšno besedo dobiš? Zamenjaj glasnik **m** v drugem zlogu z glasnikom **n**! Kako se zove ta beseda? itd.

Na ta način se razloži v 2—3 polurah jedna čitalna vaja stvarno in slovnično. Učenec mora najprvo besedo opazovati, potem počasi zlogovati, njen pojem vedeti in nazadnje pa opazovati znamenja. Ta način pouka učenca zelo utruji in zato, da zapopade oko način pisave, da postane vse to duševna last učenceva, ne smemo nikdar preveč v jedni poluri obravnavati.

Na enak način naj se obravnavajo tudi druge vaje pri malih črkah. Potem pridejo pa na vrsto vaje s sestavljenimi soglasniki. Vsako vajo mora učitelj prav tako natančno razpravljati, kakor vaje posameznih malih črk, drugače ne doseže predpisanega smotra. Marsikteremu učitelju se pripeti, da znajo njegovi učenci vaje pri velikih črkah mnogo gladkeje čitati, kakor pa vaje sestavljenih soglasnikov. Temu je kriv samó učitelj, ker je te vaje preveč površno obravnaval in jih znabiti samo mehanično z učenci prečital. Ta površnost se maščuje nad učiteljem še v drugem razredu, oziroma v drugem šolskem letu, ker se učenci nad vsako tako besedo spodbujajo, v koji se nahajajo

sestavljene soglasniki. — Poskusimo prav ob kratkem par besed iz prve vaje sestavljenih soglasnikov (**lj**) razpravljati. V tej vaji so našteje te-le besede: ljub, ljubezen, ljudje, metulj, molj, zelje, oljka.

Najprvo pride na vrsto razgovarjanje pred čitanjem. — (Nazorni nauk). Vzemimo si n. pr. v vzgled zadnji dve besedi: Zelje režemo iz zeljnatih glav. Zrezano zelje se natlači v kadi. V kadi se zelje skisa. Zelje je kislo. — Oljka je drevo. Iz oljkinega sadu delamo olje.

Stvarna razprava. Kaj je metulj, molj, zelje, oljka? (Učenci odgovarjajo v kratkih stavkih najprvo posamezno potem pa skupno.)

Na to prečitajo dva- ali trikrat ta odstavek in potem pa sledi slovnična razprava: Priden učenec je ljub Bogu. Koliko besed ima ta stavek? Izgovarjajte ta stavek skupno in vdarite pri vsaki besedi s prstom ob klop! Kako se glasi četrta beseda? Koliko zlogov ima beseda ljub? Komu je pridn učenec še ljub? Povej mi še ti jeden stavek, v katerem se nahaja beseda ljub! i. t. d.

Temu sledi pa prepisovanje.

Na ta način naj se razpravljajo tudi besede: ljubezen, ljudje i. t. d. in takó potem tudi vse druge vaje s sestavljenimi soglasniki.

Sedaj preidemo k velikim črkam. Te vaje niso težke. Vzemimo si vzgled vajo pri veliki črki **L**.

Pri tej vaji imamo v Razinger-Žumrovem Abecedniku navedene nastopne besede: Ljub-lja-na, Lo-ka, Le-opold, Lu-ci-ja, Šiš-ka, Je-ži-ca.

Stvarna razprava (nazorni nauk): Ljubljana je mesto. Naš presvetli cesar stanujejo na Dunaji. Dunaj je tudi mesto. Papež bivajo v Rimu. Rim je tudi mesto. V katerem mestu bivajo tvoji starši? — Loka je tudi mesto. — Leopold je krstno ime. Kako se imenuje tvoje krstno ime? Kako je ime našemu presvetlemu cesarju? Cesarici? Papežu?

Kako je ime tvojemu očetu? Materi? — Lucija je žensko krstno ime. — Šiška je vas. Kaj je Ježica?

Slovnična razprava: Kaj je Ljubljana? Imena mest pišemo vselej z veliko začetno črko. Kaj je Šiška? Imena vasij pišemo tudi vselej z veliko začetno črko, i. t. d.

„Šiška in Ježica sta vasi blizu Ljubljane“. Štej, koliko besed ima ta stavek! Za vsakem stavkom je pika. Po piki pišemo tudi vselej z veliko začetno črko. „Leto ima štiri letne čase“. Zakaj je „Leto“ pisano v tem stavku z veliko začetno črko? — Na enak način se obravnavajo lahko vsi stavki pri tej črki in potem tudi vsi sestavki pri velikih črkah, kajti Razinger-Žumrov Abecednik prinaša pri vsaki veliki črki več samostalnikov (lastnih imen), ki nudijo učitelju prav mnogo govoriva.

Po velikih črkah, pridejo pa na vrsto kratka berila, ki se vsa naslanjajo na nazorni nauk. Nazorni nauk mora učitelj že itak celo leto gojiti, ker s tem vadi učence misliti in govoriti; zato mu ni treba teh tako natančno razpravljati ampak nazorni nauk le ob kratkem ponavlja ter razlaga samo posamezne še neznane pojme nekaterih besed. Glavni namen teh beril je pa,

da se učenci vadijo v čitanji. Splošno pa veljajo pri razpravi teh beril pravila, ki sem jih koj s početka omenil.

Čestokrat se pa pripeti, da učitelj z nazornim naukom preveč pasterski postopa, ali ga pa še celo popolnoma prezira. Tako postopanje ni pedagogično. Nazorni nauk je podstava vsem drugim predmetom in če pa otrok nima dobre podstave, bode gotovo slabo napredoval.

Nazorni nauk uči otroka misliti in govoriti ter mu pomaga, da razume učiteljev jezik. Saj nas uči skušnja, da marsikteri otrok v 1. razredu niti najkrajšega stavka ne zna ponavljati, da še celo čestokrat prav nič ne razume, kaj ga vpraša učitelj. In tukaj more le nazorni nauk pomagati. S pomočjo nazornega nauka se vadijo čuti, posebno vid in sluh. Nazorni nauk vadi otroka tudi misliti, ga seznanja z novimi pojmi ter ga obogati s znanostimi. Sploh vzbuja nazorni nauk duševno bitje otrokovo in razvija učencevo moč, da pade potem pouk iz drugih predmetov na rodovitna tla.

Toliko se mi je zdelo potrebno omeniti glede velike važnosti nazornega nauka. Mimogredé omenil bodem še nekoliko o obravnavanju nazornih vaj. (Dalje prih.)

O ženski vzgoji v ptujih in domačih šolah.

Položaj žene je bil nekdanj in je še sedaj v nekaterih krajih izvan Evrope — neznosen. Žena je prva občutila grenki stan robstva. S početkom kršanstva ji je napočila nova, lepša doba. Saj nas ta vera uči, da smo pred Bogom vsi jednaki. Toda potrebovalo je stoletij, da se je to vkoreninilo. Šele v tem stoletju je prišlo v splošno veljavo v Evropi: Jednaka svoboda za vse.

V novejšem času težijo pa nekatere doseči: Obrazovanje za vse — torej tudi

za ženske. Mnoge pa skušajo celo doseči, da bi bilo tudi pravo za vse jednako.

Žensko vprašanje je že več let predmet razmišljanju in zanimanju olikanega sveta. Isto ima veliko privrženecv, še več pa nasprotnikov. „Nasveti John St. Millovih o ženski emancipaciji“, meni Franja Robidovčeva v Zvonu l. 1884., „so čisto smešni in nepraktični nazori, širitelji pa slaboumni in laskavi“. Vse drugače pišejo mnogi ruski in drugi pisatelji.

Na najvišji stopinji je to vprašanje v Ameriki, kjer je v združenih državah 1884. l. kandidirala Mis Belva Lockwood za predsednika ter propala.

Namen tem črticam pa ni se baviti s tem vprašanjem, ampak ogledati si hočemo, kakšna je ženska vzgoja v tujih in domačih šolah. Omenili smo to vprašanje le zaradi tega, ker je ravno ono povzročilo, da je ženska vzgoja v nekaterih narodih na tako visoki stopinji.

Oglejmo si žensko vzgojo najpoprej pri slovanskih narodih.

Da se pa natančneje seznanimo z razmerjem moške in ženske vzgoje, hočemo zaznamovati sem ter tje tudi moške učilnice in sicer o deželah in narodih, o katerih se malo kdaj kaj bere, natančneje, ko o drugih.

Pričnimo z Rusijo, kjer je ženska vzgoja v mestnih šolah na zelo visoki stopinji.

V ruskih vaseh so razširjene proste šole („domašnja škola gramosti“), katere seljaki sami vzdržujejo. Učitelj na takih šolah je navadno kak star vojak. Vse jedno se otroci večinoma naučijo brati in pisati. Zato so velika dobrota ruskemu narodu, akoravno so po naših nazorih še nedostatne, kajti ruska vlada stori za ljudsko šolstvo prav malo. Potrebne so tudi, ker vsled hude zime ne morejo otroci zahajati v sosedne občne šole. Ruski vladi te šole niso posebno v milosti, da od 1874. l. do 1882. so jih celo zatirali. Tožili so namreč, da razširjujejo te šole med ljudstvom razkol. Še le l. 1882. jim je dal naučni minister popolno prostost, da se širijo po vseh deželah. — V občnih šolah ostanejo oddaljeni učenci po več dni ter se preživijo tam s tem, kar prinesejo seboj. Razven občnih šol so tudi župniške šole. V mnogih mestih so tudi meščanske šole, namreč ljudske dopolnjeveta dva letnika. Okrajne šole, vzdrževane od naučnega ministerstva (imenuvane tudi vzorne šole), umikajo se meščanskim šolam. Koliko je občnih šol, ne

ve se natanko. L. 1882. je bilo približno na Ruskem 18.000 župnijskih šol z 34.000 učitelji in učiteljicami ter s 600.000 učenci, 31.000 selskih šol z 52.000 učitelji in 1.800.000 učenci, 1950 privatnih šol s 70.000 učenci. Skupaj se sme računati, da je šolo obiskovalo 3 milj. t. j. 20–30% za šolo godnih otrok. Učiteljske plače niso ravno najslabše. Selski učitelj ima 110–360 večina nad 300 rublov, učitelj v mestnih šolah 500–600 rublov, a čez 25 let 300–350 rublov starostne doklade. Učiteljice imajo isto plačo, ko učitelji ter jih je v mnogih mestih več ko učiteljev. Tako so v Petrogradu na 220 (od 250 šol) šolah samo učiteljice.

Učitelji se izobrazujejo na učiteljskih ali pa na pedagoških seminarjih. Na meščanskih šolah smejo poučevati samo učitelji, ki so se izobrazovali na zadnjih, kajti na meščanskih šolah je glavni predmet Božji zakon.

Srednjih šol je na Ruskem 846, med temi 390 dekliških. Srednje šole so v vseh gubernijskih in okrožnih mestih. L. 1889–90. je bilo na vseh ruskih srednjih šolah 181.000 dijakov, med temi 73.000 dijakinj. Za vzdrževanje srednjih šol je izdala država v tem letu 21,3 milj. rublov, med tem $\frac{2}{3}$ za moške srednje šole. Ženskih srednjih šol ne podpira država tako zelo. Iste vzdržujejo večinoma občine, okrajni zastopi in posamezni. Vender je 30 državnih ženskih zavodov, med temi 8 v Petrogradu, a 6 v Moskvi. V jedne se sprejemajo hčere plemenitega rodu, a v druge hčere duhovnov in meščanov. Pouk traja tam 6 let.

A ne samo na Ruskem, ampak tudi v njenih pokrajinah je ženska vzgoja v šolah na zelo visoki stopinji.

Tako celo v Sibiriji, kjer je bila v prejšnjem stoletju samo jedna šola. L. 1834. je bilo tam 21 okrajnih učilišč ter 2 gimnaziji, sedaj pa je 2088 šol z 71.069 učenci. Razven občnih, meščanskih, okrajnih ter 4 ženskih progimnazij so še srednje šole. K

zadnjim prištevamo: 7 moških gimnazij z 1389 dijaki, 3 šestrazredne gimnazije z 295 dijaki, 8 ženskih gimnazij z 1618 dijakinjami, tobolsko 7 razredno žensko šolo z 184 učenkami, irhutski deklinški zavod z 121 učenkami, 3 realke z 106 dijaki, omska tehnična šola z 71 dijaki, irhutska obrtna šola z 189 dijaki, sibirski kadetni zavod z 361 gojenci, irhutski vojaški progimnazij z 106, 5 duhovnih seminarov z 510 gojenci, rudokopna šola z 160 dijaki, 3 učiteljišča z 202 dijakoma.

Poljsko šolstvo žalibože ne moremo natančno opisati. Znano nam je samo šolstvo v Varšavi. Tam je bilo 1892. l. 730 šol in sicer: 1 vseučilišče, 3 zavodi v izgojo deklic, 7 moških gimnazij, 4 ženske gimnazije, 2 moški progimnaziji, 1 ženska progimnazija, 1 realka, 1 učiteljišče, 2 mestni šoli, 68 penzionatov in privatnih šol, 1 cerkvena, 15 rokodeljskih, 49 začetnih a 569 privatnih židovskih šol, z skupno 48.435 učenci.

Tudi šolstvo v Bolgariji lepo napreduje. L. 1891. je bilo tam 4193 šol in sicer 1009 deških, 116 deklinških, a 3069 mešanih. Učencev je bilo 269.314 in sicer 196.616 dečkov, a 72.699 deklic. Učiteljev je bilo 4998, učiteljic 945. Naklad za narodno šolstvo je znašal 4¹/₂ milj. lev (= frankov) Povprečna plača učiteljska je 800—1000 lev. na leto. Šole imajo 2—4 oddelke, ako niso „razredna učilišča“ s 4—7 razredi. Takih šol je 192 (112 deških, 45 deklinških in 22 mešanih) s 9517 dečki in 2614 deklicami. Razven bolgarskih šol je bilo največ turških (1327 občnih in 22 „razrednih“ ali medresy), dalje 43 šol židovskih, 60 grških, 13 armenskih, 15 protestantovskih, a 12

katoliških. — Na „razrednih“ šolah imajo učitelji 1200—1600 lev. na leto.

Bolgari so imeli že l. 1884. v Sofiji in Trnovu dve ženski gimnaziji po 5 razredov, od kojih je poslednji pedagogični tečaj, ki ima namen pripraviti narodne učiteljice. Predava se tam francoski in ruski jezik, gospodinjstvo, pedagogika in ženska ročna dela. Tudi se je na državne stroške odprlo l. 1885. višje žensko učilišče v Varni.

Uspehi ljudskih šol v Srbiji so majhni. Na Srbskem morajo otroci hoditi v šolo od 7—12 leta, morejo se torej naučiti pri rednem šolskem obiskovanju dobro pisati in brati. Ker pa srbski otroci odišli iz šole ne berejo in ne pišejo več, pozabijo večinoma isto. Knjižnic za ljudstvo namreč tu ni.

Učiteljišči sta na Srbskem dve s 3 letniki, namreč v Belemgradu in v Niši. L. 1890—91. je bilo na belograskem učiteljišči vpisanih 303 kandidatov, koncem leta 267. K izpitu zrelosti se je oglasilo 51, a ga napravilo samo 23. V pripravljalne šole je bilo vpisanih 188 kandidatov ter 10 kandidatinj. K izpitu se je oglasilo 43, a ga napravilo 28. Žalostno znamenje, da toliko število pri skušnjah propade, povzročuje velik nedostatek učiteljev (1889. l. 452).

Srednje šole obiskovati je tudi ženskam dovoljeno.

Višja deklinška šola, ki se stavi v jednako vrsto s srednjimi šolami, ima od 1886. l. šest razredov. L. 1885. je imela 605 učenk. Nje namen je, da bi podajala dekletom višjo izobrazbo ter jih usposobila za učiteljice na ljudskih šolah. **Lj. Stiasny.**

(Dalje prih.)

L i s t e k.

Kronika ptujih šol 1892. leta.

(Konec.)

Šolstvo v Bosni in Hercegovini. L. 1882. je bilo v zasedenih deželah 42 šol z 3444 učenci, l. 1891. pa je bilo tam 137 šol z 11.273 učenci. Razven tega 87 konfesionalnih šol z 6100 učenci in 4 pri-

vatne šole z 187 učenci. V desetih letih so torej zgradili 1 višji gimnazij (imel 1892. l. 251 učencev), 9 trgovskih šol (imelo 439 učencev), 1 tehniška šola (imela 56 učencev). *Po „Bes. učit.“ —y.*

Bivši braziljski cesar don Pedro je bil velik prijatelj šolstva. Za njegove vlade so zgradili veliko nižjih in višjih šol (ok. 6000). Ko mu je hvaležni narod hotel postaviti monument za 3 milijone frankov, odklonil je to ter kazal na nedostatek narodnih šol. Podobno odpoved je dal ministrom, ki so hoteli mesto stare palače postaviti novo, rekoč: „Vi hočete zidati palače, ko nimamo še povsod dosti šol“.

Po „*Bes. učit.*“ — *y.*

Početek bolgarkega vseučilišča. L. 1888. je bil gimnazij dopolnjen z zgodovinsko-filologičnim oddelkom; l. 1889. je nasledoval matematično-fizikalni oddelek. Vsak oddelek ima 6 semestrov. Kdor naredi vse skušnje, dobi diplom usposobnosti učiteljske za gimnazij.

Po „*Bes. učit.*“ — *y.*

Ljudske šole obiskajočih učencev je bilo na Francoskem 1889—90. l. 5,521.220 okoli 10.000 manj kot prejšnje leto. V javne občne ljudske šole je hodilo 4,335.885 učencev, proti 1884—85. l. 127.487 manj. Nasproti temu pa je hodilo v privatne šole 117.478 učencev več. Tako je hodilo v kongregacijske šole 1889—90. l. 1,704.000 učencev. Zato javnim ljudskim šolam učencev primanjkuje. Po „*Bes. učit.*“ — *y.*

Meščanske šole so na Francoskem na zelo visoki stopinji. Meščanske šole morejo imeti 4 letnike in 2 nadaljevalna letnika. Takih šol je 280 (203 deških, 77 dekliških). Na 20 deških meščanskih šolah je bil obrtni, na 15 poljedeljski, na 1 trgovski, na 8 dekliških meščanskih šolah obrtni, na 1 gospodinjski in na 1 trgovski tečaj. Kakor pri srednjih šolah in učiteljskih, imelo je 338 meščanskih šol internate. Koncem 1890. l. je bilo v francoskih meščanskih šolah 20.144 dečkov, a 7068 deklic. V dopolnjevalnih tečajih pa je bilo 9329 dečkov in 4031 deklic. Državnih štipendij je uživalo 2048 dečkov in deklic. V dekliških meščanskih šolah poučujejo samo učiteljice.

Po „*Rev. ped.*“ — *y.*

Kako se poučuje v Indiji. „La Reforma de la Escuela elemental“ podava sledeče o indijskih šolah. Pri prvem vstopu v šolo mora se učenec podvreči naboženskem obredu pred šolsko tablo. Na jedni tabli je podoba Saravaste (boginja pouka), hčere Bramove in žene boga Višna. Ta podoba je okinčana z zlatom, orehi, sladkorjem i. dr. Blizo pa gori kadilo. Gojenec vzame po jedno teh rečij ter jo poda učitelju. Zraven mu pa tudi dá denar in dar z imenom njegovih roditeljev. Orehe, sladkor itd. razdeli učitelj med ostale gojence. Potem se vrne k tabli ter zapiše: „Pozdravljena bodi, o boginja pouka!“ Na to da novodošlemu pero ter ga pusti pisati razna pismena, držeč ga za roko. Tako se prične prvi pouk. Na to se gojenec uči pisati, brati in pesni. Po „*Bes. učit.*“ — *y.*

Žalostno stanje učiteljev v Italiji. Laški pedagoški list „Il Nuovo Educatore“ je prinesel dopis iz jednega južno-italijanskega mesta, v katerem dopisnik pripoveduje, da učitelji že pet let niso dobivali redno svojih plač. Zato jih odirajo oderuhi. Ko so pa učitelji

zahtevali, naj se jim poplača ves dolg, napadli so nekateri meščani mestno hišo ter zapalili arhiv in vse listine. Učiteljstvo mesta čaka prav grenka osoda. Dopisovatelj vsled tega meni, da bode učiteljstvo moralo, ako jim minister pouka ne pomaga, beračiti ali pa gladu umreti.

Po „*Bes. učit.*“ — *y.*

Prepolni razredi na Pruskem. 46% pruskih učencev sedi v prepolnih razredih. Tako je v 19.210 razredih čez 88 učencev, v 500 celo čez 120, da čez 150.

Učiteljske plače v Berlinu. V letošnjem letu dobivajo ravnatelji (skupaj 191) po 4160, 3760 ter 3360 mark, učitelji (skupaj 2017) po 3600, 3300, 3000, 2700, 2300, 2200, 1900, 1600 mark, učiteljice (skupaj 979) po 1150—1200 mark.

Novi šolski zakon na Rumunskem zahteva vezavno šolsko obiskovanje in sicer za dečke od 7—14, za deklice od 7—12 leta.

„*Bucarest.*“

Šolstvo v Siamu. Princ Damrongen, brat siamskega kralja in naučni minister, potoval je po Evropi. Od njega so zvedeli Angleži, da hodi v vladne šole 2500, v samostanske šole pa 50.000 učencev. Samostanov je čez 5000.

Po „*Bes. učit.*“ — *y.*

V Švediji je bilo 1889. l. 764.909 za šolo godnih otrok (16% vsega prebivalstva). Od teh je obiskovalo ljudske šole 651.118, meščanske šole, privatne 64.761, v šolo jih ni hodilo 39.957. Poučevanih je torej bilo 739.725 t. j. 96.7% vseh za šolo godnih otrok, kar je prav ugodno, ker je šolsko obiskovanje tam z velikimi ovirami združeno.

Po „*Rev. ped.*“ — *y.*

Materijelno stanje španskih učiteljev je jako slabo. L. 1891. je bila vlada dolžna učiteljem več nego 6 milijonov frankov na plačah. Pri takih razmerah se ni čuditi, da l. 1887. od 17¹/₂ milijonov prebivalcev ni znalo brati in pisati 12 milijonov ljudi.

Beseda učiteljska.

Učiteljska v Švici. L. 1890. je bilo v mali Švici 37 učiteljskih in sicer 22 nemških, 13 francoskih a 2 laški (23 za učitelje in 13 za učiteljice a 1 za oboje). Med tem je bilo 29 učiteljskih javnih, 8 privatnih. Na vseh zavodih je bilo 1890. l. 1294 kandidatov in 708 kandidatinj.

Po „*Bes. učit.*“ — *y.*

Šolstvo v Tunisu zdato napreduje, odkar so zasedli Francozi deželo. Vse šole s izročene posebnemu voditelju pouka, kateri je ob jednom predsednik vseh spraševalnih komisij. Nadzorovati mora vsako šolo najmanj jedenkrat na leto. Njemu v pomoč sta 2 nadzornika: jeden nadzoruje pouk arabskega jezika, drugi nadzoruje občne šole. L. 1885. se je izdalo za francoske šole 120.000 fr. 1890. l. čez 530.000. Leta 1883. se je poučevalo francosko v 22 občnih šolah in v 2 gimnazijih; l. 1890. pa v 70 šolah, 4 srednjih in 1 učiteljski. Vseh učiteljev in učiteljic je bilo 1890. l. 221, med tem 57 domorodnih, ki so učili arabsko. L. 1885. je hodilo v te šole 4390 otrok, 1890. l. pa 10.749, med njimi mohamedanskih 2579.

Po „*Rev. ped.*“ — *y.*

Književnost.

Odgovor g. Jos. Jenku, kritikovalcu „Metodike zemljepisnega pouka v časopisu „Dom in Svet.“

Imel sem že jedenkrat priliko, baviti se z g. kritikovalcem in sicer v št. 21. lanskega letnika „Učiteljskega Tovariša“. Kakor sedaj razvidim, g. Jos. Jenko mojega odgovora ni razumel ali pa ni hotel razumeti. Čudom sem se čudil oceni „Metodike zemljepisnega pouka“ v časopisu „Dom in Svet“ (4. št. 1893), ker me je ravno ta ocena popolnoma prepričala, da g. kritikovalec niti pojma nêma o organizaciji ljudskih šol in učiteljske ter o pouku zemljepisja. Slišal sem dosti opazek o navedeni oceni v učiteljskih in drugih krogih in nehotê se spominjam znanega refrêna v šaljivi junaški pesni Kortûmovi: „Und über diese Antwort i. t. d.“

G. Jos. Jenko piše: „Ali je knjižica popolnoma primerna? Mislimo, da preveč zahteva od učencev ljudskih šol, učiteljem pa podaje premalo. Težkoê bode prizadeval učencem v začetku zemljepisnega pouka pojem o skrčnem merilu, o horizontu, o absolutni in relativni višini, o profilu, êrtkanju in odtemnjavi, o isohipsah itd. Tudi bolj nadarjeni učenci — o slabejših še ne govorimo — ne bodo lahko umeli, kaj je navidezno gibanje solca in lune, kaj je tečajna višina, kako nastane pomladansko in jesensko jednakoêje, kako naj si razlagamo poletni ali zimski solnêni obrat, kaj je navidezno letno gibanje solca in navidezni dnevni tek lune, kaj je vzrok luninim premembam in mrknjenju solca in lune, kdaj imajo vstrijeni, protidomeci in protinožci dnevne in letne êse itd. Pouk o zvezdoznanskem zemljepisju za uence ljudskih šol je jako težavna stvar, kar naj bi imel g. pisatelj vedno pred oêmi.“ —

Ali je knjižica primerna, o tem soditi nê prištaje meni. Spisal sem knjižico, ko sem že šest let poučeval učiteljske kandidate êetrtoletnike (a ne učencev ljudskih šol, kakor bi g. kritikovalec mislil) metodiko zemljepisnega pouka ter imel dovolj prilike v šoli in ob praktiênih nastopih opazovati plod in uspehe svojega poučevanja in smelo reêem, da sem zadovoljen s svojimi uspehi. Knjižica pa ne zahteva prav ničesar od učencev ljudskih šol, ker nikakor ne more biti namenjena ljudskošolskim učencem, ampak kandidatom êetrtoletnikom in gg. učiteljem. Vsak učitelj vê in zdrav razum povê tudi nešolnikom, da metodika nikakor ni uêna knjiga za ljudske šole. Ne êudim se homeriênemu smehu učiteljskih krogov, ki so preêitali omenjeno oceno. Mi jemljemo metodiko zemljepisnega pouka šele v êetrtem letu, ko poznajo učiteljski kandidatje že vso predpisano zemljepisno tvarino. Metodika pa ima namen kazati, kako imajo poučevati v ljudski šoli. Uêni êrteži pa kažejo učitelju to, kar ima poučevati v razliênih kategorijah ljudskih šol. Uverjen sem pa popolnoma,

da podaje moja knjižica dovolj navodil tudi učiteljem kateri imajo poučevati na osemrazrednih ljudskih šolah. Omenjam kar na tem mestu, da sem spisal te vrstice le v pojasnilo g. kritikovalcu, učiteljem in učiteljskim kandidatom so te stvari itak do cela znane.

Skrêeno merilo in horizont morajo učenci že sredi tretjega šolskega leta poznati, ker je ves politiêni okraj predmet domoznanstvu v tretjem šolskem letu. Tako je n. pr. v „drugem berilu“ sestavek o „obzoru“. Ali misli g. Jenko, da naj êitajo učenci ta berilni sestavek, ne da ga bi tudi razumeli? Skrêeno merilo pa imajo učenci že spoznavati pri risanju naêrta šolske sobe in sicer brez posebne težave. Kdor pa tega pouka ne razume, naj rajši posveti svoje moêi in talente drugim stvarém. Koncem tretjega šolskega leta morajo učenci biti toliko pripravljeni, da razumejo glavne stvari na zemljevidu, ker ne zadostuje, da znajo samo êitati tiskana imena na zemljevidih. Razsoden učitelj pa tudi vê, da ima le polagoma uvajati v natanêneje êitanje zemljevidov. Kar pa uêni êrteži zahtevajo, to morajo učenci razumeti, êe se tudi g. kritikovalcu pretežavno zdi. Sploh pa je veliko ležeêe na učitelju samem in ker na naše učiteljsêe prihajajo učenci iz razliênih uênih zavodov, imam dosti prilike opazovati uspehe v zemljepisju tega in onega učitelja. Vse druge opazke same ob sebi odpadejo, ker nimajo nikakega znisla.

Kar se tiêe matematiênega zemljepisja, ima ljudskošolski učitelj v knjižici dovolj navodila, kakô mu treba poučevati to in ono, kar zahtevajo uêni êrteži. Tvarino samo pa mora vender že popolnoma poznati, predno zaêne poučevati. Tudi tu je zopet treba omeniti, da metodika ni pisana za uence ljudskih šol, kateri seveda ne pojmiyo, kaj je n. pr. tečajna višina. Kandidatje êetrtega leta in učitelji pa morajo že prej poznati te pojme. Ministerski odlok za matematiêno zemljepisje pa ni v nikaki zvezi z „metodiko“, ki se opira na uêne êrteže. Heuristiêno, analitiêno in sintetiêno metodo pa poznajo kandidatje že iz pedagogike in zaradi tega se te stvari v IV. odstavku le na kratko omenjajo. Êemu premljevati dovolj znane stvari? Tiskovne pomote so take, da jih lahko popravi vsak êitatelj. To je g. kritikovalcu vse neznano, a vender sodi o stvareh, katerih nikakor ne razume.

Ne bojim se zdrave in razumne kritike, katera je sploh potrebna; a kritika, po naêinu prej omenjene, preseda mi pa v resnici. V oceni izraêene gorastane nazore pobijati, je malo hvaležno delo. Koncem 19. stoletja smo s poukom zemljepisja že na drugem stališêi in pomilovanja vredni bi bili, ako bi morali uêiti zemljepisje po nazorih, izraêenih v oceni g. kritikovalca.

Prof. Fr. Orožen.

Društveni vestnik.

Iz našega društva. Na poziv „Slovenskega učiteljskega društva“ na okrajna učiteljska društva gledé učiteljskega doma sta doslej odgovorili okrajni učiteljski društvi v Kranji in v Postojini.

Prvega društvenega izleta dne 27. m. m. na Šmarno Goro in v Medvode se je udeležilo 14 gg. koleginj in kolegov iz Ljubljane in okolice. Medsebojna zabava je bila prav prijetna, tako da nam je čas prav hitro potekel. Dogovorilo se je, da je prihodnji izlet dné 18. t. m. k Sv. Joštu. Odhod iz Ljubljane ob 11. uri 50 minut zjutraj z južnega kolodvora po železnici do postaje sv. Jošt. Kdor ne gré rad na goro, more si v tem času ogledati Kranj. Pri neugodnem vremenu izostane izlet.

Iz „Zveze“. Upravni odbor „Zveze slovenskih učiteljskih društev“ je razposlal učiteljskim društvom nastopni poziv:

Slavno učiteljsko društvo!

Upravni odbor Zveze slovenskih učiteljskih društev na Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Štajerskem je v svoji seji dné 3. mal. travna t. l. določil za letošnji glavni zbor mesto Maribor na Štajerskem in sicer 16. dan vel. srpana zvečer sejo delegaciji, 18. dan vel. srpana dopoldne seje raznih sekcijam, popoldne pa glavno zborovanje.

Slovensko učiteljstvo naj tudi pri letošnjem glavnem zboru pokaže, da se zavé svojih stanovskih dolžnostij in se ne straši boriti se za svoje pravice, da iz prepričanja teži za vsem, kar ima podkrepiti učiteljski stan in pravo izomiko naroda — ter zato slavno društvo uljudno prosim, da mi do konca meseca rožnika t. l. izvoli naznaniti, o čem naj se razpravlja letos v raznih sekcijah in glavnem zboru in sicer naznaniti tvarino s poglavitnimi tezami in imenom gospoda poročevalca. Opozarjam pa slavnoisto, da naj se za glavni zbor zvoli izbrati le občna šolstva ali učiteljstvo tikajoča vprašanja, krajevne težnje in druge posamezne želje ali manj važne naloge razpravljajo se lahko v sekcijah ali tudi v posameznih glavnih zborih društev. Po sklepu delegacij preteklega leta so določene te-le sekcije:

1. Sekcija za priprave v proslavo 100 letnice Slomšek-ovega rojstva.

2. Sekcija za šolsko vrtnarstvo in

3. Sekcija za razna učila.

Da pa direktorij Zaveze zamore za glavni zbor vse urediti in pripraviti, prosim slavno društvo, da mi izvoli v kratkem poslati:

1. Imenik p. n. udov društva in njega odbora.

2. Imena g. g. delegatov za letošnji glavni zbor,

gospodu blagajniku pa letni donesek Zaveze

Zveza slovenskih učiteljskih društev za Koroško,

Kranjsko, Primorsko in Štajersko.

V Dolenjem Logatcu, dné 12. mal. travna 1893.

Predsednik: V. Ribnikar.

Iz Krškega. Poverjeniki „Pedagogiškega društva.“

Poverjeništvu „Pedagogiškega društva“ so do sedaj prevzeli gg.

1. Kokalj Francišek, učitelj v Ljubljani, — za mesto Ljubljana.

2. Valenta Božidar, nadučitelj v Ljubljani, — za mesto Ljubljana.

3. Wessner Marija, učiteljica v Ljubljani — za mesto Ljubljana.

4. Mercina Ivan, c. kr. vadniški učitelj v Gorici — za mesto Gorica.

5. Gradišnik Arminij, učitelj v Hrastniku — za okraj Laško.

6. Nekerman Ivan, nadučitelj v Podgradu, — za okraj Volosko.

7. Zavrl Valentin, učitelj v Stopičah — za okraj Novo Mesto.

8. Črnologar Konrad, učitelj v Šmariji — za okraj ljubljanske okolice.

9. Perko Lovro, učitelj v Črnomlji — za okraj Črnomelj.

10. Schmorantzer Josip, učitelj v Žužemberku — za sod. okraj Žužemberk.

11. Thuma Ivan, c. kr. okr. šol. nadzornik v Postojini — za okraj Postojina.

12. Zupančič Dragotin, učitelj v Ptuj, — za okraj Ptuj (okolica).

13. Grčar Andrej, nadučitelj v Radovljici — za okraj Radovljica.

14. Mahor Srečko, učitelj v Makolah — za okraj Slov. Bistrica (Dravinska dolina).

15. Vodenik Simon, učitelj v Slov. Bistrici — za okraj Slov. Bistrica.

16. Kocbek Francišek, nadučitelj v Gornjem Gradu — za okraj Gornji Grad.

17. Breitschopf Ferdo, učitelj v Borštu pri Trstu — za okraj Koperski.

18. Brezovnik Anton, učitelj v Vojniku — za Celjski šolski okraj.

19. Letnar Lovro, c. kr. okr. šol. nadzornik v Mengši — za okraj Kamnik.

20. Strmšek Vekoslav, učitelj v Št. Petru na Medvedovem Selu — za okraj Šmarje — Rogatec.

21. Ribnikar Vojteh, nadučitelj in „Zavezin“ predsednik v Dol. Logatci — za okraj Logatec.

22. Medvešek Peter, nadučitelj v Opatjem Selu — za okraj Goriška okolica.

23. Kante Matej, nadučitelj v Sezani — za okraj Sezana.

Vse one gospode, katere smo naprosili, da bi vsprejeli poverjeništvu, prosimo, da nam blagoizvolijo javiti v tej stvari, ako namreč tega do sedaj še niso storili.

Odbor.

Vestnik.

Jožef Cimperman †. Na nebu slovenskega pesništva je zatemnila zopet za zmirom svetla zvezda, umrl je v Ljubljani dne 5. t. m. zvečer plodoviti in odlični pesnik ter pisatelj Jožef Cimperman v 47. letu svoje starosti. Pokojnik četudi od svojega 13. leta na telesu jako pohabljen, da si ni mogel z nobeno nogo nič pomagati, pospel se je vender s svojo pridnostjo in z izvanredno nadarjenostjo do jako odličnega lepovoca slovenskega. Bil je premarljiv in preodličen pesnik in pisatelj slovenski, katerega nesmrtno prizvode bo hvaležni slovenski rod še v poznem času s slastjo prebiral in se čudil krasoti njihovi. Prvikrat je stopil pokojnik v javnost l. 1865., od katerega časa se je potem vedno oglašal v raznih listih slovenskih, kakor v „Učiteljskem Tovarišu“, Stritarjevemu „Zvonu“ in zadnji čas v „Ljubljanskem Zvonu“. — Kako je slovenski narod vedel ceniti zasluge Cimpermana trpina za slovensko pesništvo, pokazal je tudi prelepi pogreb, katerega je imel prezasluzni pokojnik. Udeležilo se je pogreba prav mnogobrojno število odličnih rodoljubov slovenskih in več družtev z zastavami. — Prezasluznemu pesniku slovenskemu bodi večna slava!

„Nov.“

Preskušnje učne usposobljenosti pri izpraševalni komisiji v Ljubljani.

K preskušnji so se zglasili: 1. za meščanske šole: šolska sestra Lavrencija Pirnat, učiteljica na zasebni dekliški šoli šolskih sester v Celji (iz druge strokovne skupine); 2. za ljudske šole gg.: Teodor Čampa, začasni učitelj na Vačah; Jožef Križnar, začasni učitelj v Metliki; Ivan Kurbus, podučitelj na zasobni deški ljudski šoli v XVIII. okraji na Dunaji; Francišek Maurin, zasilni učitelj v Reichenau na Kočevskem; Rajmund Mežan, začasni učitelj na Sv. Gori nad Savo; Karol Pikel, začasni učitelj v Št. Vidu pri Zatičini; Leopold Potrebin, začasni učitelj v Kostanjevici; potem gđc. Terezija Bučar, podučiteljica pri Sv. Duhu pri Lohah na Štajerskem, in Rozalija Lenassi, pomožna učiteljica v Radovljici. Za dopolnilno preskušnjo so se zglasile gđc.: Ida Poglitsch, podučiteljica v Prihovi, iz slovenskega jezika; Dolores Saverna, učiteljica v Trstu, iz nemškega jezika; M. Eleonora Hudovernik, učiteljica na tukajšnji nunski šoli, iz petja, glasovirja in orgel, in M. Johana Oswald, uršulinica v Ljubljani, iz gosel; za francoski jezik: Henrieta pl. Henriquez iz Hermopolisa na Grškem; Iska Schweisgut iz Trsta; Friderika Sebus, član družbe ubogega deteta Jezusa na Dunaji; Marija grofnja Schaffgotsch, sedaj s. Mehilda Marija družbe ubogega deteta Jezusa na Dunaji; M. Kristina Pezdirc, uršulinica v Ljubljani; Frančiška Logar iz Ljubljane in Viljemina Presl iz Gradca.

Pismena vprašanja pri preskušnji so bila:

Za ljudske šole. Slovenski jezik: Kakó odgajaj učitelj svoje učence v ljubezni do domovine, do države in do presvetle vladarske rodovine? — Nemški jezik: Das gegenseitige Verhältniss zwischen Schüler und Lehrer. — Matematika: 1. Trgovec kupi nekega blaga 756 kg nečiste teže; tare se račun 10%, 100 kg čiste teže pa 755 gld., stroškov 14-03 gld., senzarije $\frac{1}{2}\%$, provizije 2%. a) Koliko ga stane blago, b) koliko % ima dobička, ako iztrži za vsacih 100 kg po 87-45 gld.? 2. Nekdo dobiva od svojega kapitala 2392 gld. obrestij na leto: $\frac{4}{5}$ kapitala ima naložene po 5%, $\frac{1}{5}$ po 6%. Kolik je ves kapital? 3. Wie viel wiegt ein grosser Cylinder aus

Marmor, dessen Gesamtoberfläche 131-88 dm² und dessen Mantelfläche 75-36 dm² beträgt, wenn 1 dm³ Marmor 27 kg wiegt? — Prirodopisje: Železo, metodična obravnava. — Prirodoslovje: Das Barometer, Einrichtung und Verwendung desselben. — Zemljepis: Porečje Drave je razložiti in narisati.

Za meščanske šole. Pedagogika: 1. Worin besteht die erziehende Wirkung des Unterrichtes? 2. Das Wesen und die Anwendung des dogmatischen und des genetischen Verfahrens beim Unterrichte soll an Beispielen gezeigt werden, die aus der gewählten Fachgruppe entnommen sind. 3. Wie soll der Lehrer Lohn und Strafe in der Schule anwenden? — Matematika: 1. Wie hoch wachsen 450 fl. in 24 Jahren an, wenn solche zu 4% auf Zinsseszins stehen? 2. Der Umfang eines rechtwinkligen Dreieckes beträgt 60 m; die Hypotenuse ist 25 m lang; wie gross sind die beiden Katheten und der Inhalt? 3. Die Oberfläche eines rechteckigen Paralleloipedons beträgt 664 m², die Breite ist um 2 m, die Länge um 6 m grösser als die Höhe. Wie gross ist die Höhe, die Breite, die Länge und der Kubikinhalt? 4. Welche sind die wichtigsten Bücher des Kaufmannes und wie ist der Hauptbuch eingerichtet? — Prirodopisje: 1. Das Nervensystem des Menschen; seine Beschaffenheit und Thätigkeit. 2. Die Farnkräuter. 3. Der Quarz; chemische, mineralogische Eigenschaften desselben; Abarten etc. — Prirodoslovje: 1. Wie gross ist die Fortpflanzungsgeschwindigkeit des Lichtes und wie hat man dieselbe kennen gelernt? 2. Zu welchen Untersuchungen kann das Pendel verwendet werden? 3. Der Stickstoff; Vorkommen, Eigenschaften, Gewinnung.

Za francoski jezik. Nemška naloga: Das Gedicht von Goethe „Legende vom Hufeisen“ ist in Prosa zu übertragen. 2. Ariens Rettung ist ins Französische zu übersetzen.

Izid preskušnje je bil ta-le: usposobljeni so: za meščanske šole 1, za nemški jezik 2, za slovenski 4, pri dopolnilni preskušnji 2, za francoski jezik 6 (2 z odliko), uršulinke 3 (2 z odliko).

Iz deželnega zbora kranjskega. V šesti seji dne 20. mal. travna je deželni glavar Oton Detela pozdravil voditelja c. kr. deželne vlade dvornega svetnika Viktorja barona Heina, kateri je v svojem odgovoru v nemškem in slovenskem jeziku izjavil, da bode deželna vlada vse svoje delovanje obračala na blaginjo dežele in da bode podstava temu delovanju pravičnost in objektivnost. Ta odgovor so poslanci živahno odobrvali. Nadalje se je predsednik, deželni glavar, z jako laskavimi in priznanilnimi besedami spominjal upokojenega deželnega predsednika Andreja barona Winklerja. Deželni zbor je soglasno pooblastil deželnega glavarja, da o tem priznanji obvesti barona Winklerja.

V sedmi seji 25. mal. travna je deželni glavar prebral jako ljubeznjivo in srčno zahvalo barona Winklerja deželnemu zboru za njegovo priznanje.

V tej seji je sklenil deželni zbor, da se za leto 1893. dovolijo podpore za šolske stavbe i. s za nastopne šole: 1. Kočevje 1000 gld., 2. Preddvor 300 gld., 3. Kovor 200 gld., 4. Sv. Lenart 400 gld., 5. Predoslje 390 gld., 6. Reteče 300 gld., 7. Grahovo 400 gld., 8. Igavas 300 gld., 9. Zasip 200 gld., 10. Breznica 300 gld., 11. Lesce 200 gld., 12. Mošnje 400 gld., 13. Rateče 200 gld., 14. Šmilhel pri Novem Mestu 700 gld., 15. Sv. Trojica 100 gld., 16. Homec 100 gld.,

17. Dol 100 gld., 18. Šmartno 100 gld., 19. Radence 100 gld., 20. Tribuče 100 gld., 20. Golo 200 gld., skupaj 6000 gld.

Prošnji učitelj v III. plačilnega razreda v Ljubljani je ugodil deželni zbor s sklepom, da je jim od dne 1. maj. travna t. l. dalje izplačuje letnih 100 gld. priklade. — Sklenilo se je, da se iz dotičnih ustanov zgradi zavod za slepe in gluhoneme otroke s Kranjskega Zavoda bode imel prostora za 100 gojencev in bo stal za Bežigradom na Dunajski cesti.

Moška učiteljska avstrijska. Nemških učiteljskih štejejo 21, čeških 10, poljska 3, poljska in rusinska 4, nemško-slovensko 1, slovensko-hrvaško-laško 1, nemško-hrvaško-laško 1, laško 1. Na nekaterih nemških učiteljskih se poučuje drugi deželni jezik obligatno, na drugih tudi neobligatno. Na vseh čeških učiteljskih je nemščina neobligatna, le na brnskem, freiberskem in kromeriškem je obligatna. Poljska učiteljska imajo nemščino kot obligaten, rusinsko kot neobligaten predmet; na poljsko-rusinskih učiteljskih je nemščina obligatna; na slovensko-hrvaško-laškem učiteljskih v Kopru je nemščina poučni jezik v nekaterih predmetih. Učiteljska so pa na Dunaji, Kremsu, Linzu, Solnogradu, Inomostu, Bolecanu, Gradcu, Mariboru, Celovcu, Pragi (2), Budjevicah, Egru, Komotau, Litomericah, Trutnovi, Reichenbergu, Brnu (2), Olomucu, Opavi, Tešnu, Črnovicah, Jičinu, Kraljevem Gradcu, Kutni gori, Plznu, Příbraunu, Sobeslavu, Freibergu, Kromerizu, Rzesnovu, Tarnovu, Krakovem, Lvovu, Stanislavu, Tarnopolu, Samboru, Ljubljani, Kopru, Borgo-Frizzo in Roveretu.

„Zvezki“ za pokončno pisavo prirejeni v primerni obliki in črtani po nasvetu tukajšnjih gospodov profesorjev in učiteljev-kaligrafov dobivajo se in sicer 100 iztisov iz dobrega papirja po 140 gld. in po 90 kr. pri Antonu Zagorjani v Ljubljani na Kongres. trgu št. 7.

Drobtinice iz strokovnih listov.

V nekaterih nemških pedagoških listih t. l. nahajajo se članki, ki so zanimivi tudi za naše učiteljstvo. Tako n. pr.:

Gesetzblatt für Volks- und Bürger-

schulen Österreichs št. 3. Zakon z dne 5. listopada 1892. l. veljaven za kraljevino Češko. Učiteljske plače: Službe se delé v štiri vrste in sicer I. vrsta, teh naj bo 100, plača 700 gld.; II. vrsta, teh naj bo 250, plača 600 gld.; III. vrsta, teh naj bo 1400, plača 500 gld., v IV. vrsto pridejo vse ostale službe, plača 400 gld. Učiteljstvo v Pragi in v predmestju dobi 100 gld. več kakor je določeno za dotično občino. — Učiteljstvo češko bo torej primeroma še vedno v neugodnem gnotnem stanju, kajti največ jih bode imelo letnih 400 — 500 gld.

Dalje je v tej številki odlok c. kr. deželnega šolskega sveta Avstrije nad Anizo z dne 27. grudna 1892.

Kakor znano, mora učiteljica, ki se hoče omožiti, prositi dovoljenja, tega pa ni treba učiteljem ročnih del, ampak naznaniti mora to samo c. kr. okrajnemu šolskemu svetu.

Schlesisches Schulblatt št. 6.

Učiteljstvo v Slezijski se je obljubilo, da zviša deželni zbor plače III. vrste, t. j. 400 gld. na 500 gld. Po dolgi debati je ostalo pri starem, le učiteljem na jednorazrednicah se je zvišala funkcijska doklada od 40 na 50 gld.

Ker je vprašanje o pokončni pisavi sedaj na dnevnem redu, je zanimivo, kako o tem sodijo naši nemški tovariši. Tako nahajamo v tem listu več člankov pro in contra.

Jako zanimiv članek o pokončni pisavi je prinesel v dveh zadnjih številkah list:

Zeitschrift für das österreichische Volksschulwesen. Dalje nas zanima v 3. številki tega lista novi šolski zakon z dne 14. rožnika 1892. l. za vojvodino Salzburg, vsled katere imajo učitelji v občinah mest Salzburg in Hallein stalno letno plačo po 800 gld. Druge šolske občine ločijo se po krajevnih razmerah v dve vrsti. Najnižja stalna plača učiteljev občine prvega razreda znaša 600 gld., drugega pa 500 gld. Deželni šolski svet pa z deželnim odborom določuje, v katero vrsto spada občina. In sicer to naj se godi vsako desetletje, vendar je sprememba dovoljena tudi med desetletjem, ako razmere zahtevajo, M. J.

Uradni razpis učiteljske službe.

Št. 225

o. š. sv. Na ljudski šoli pri D. M. v Polji, katera se bode razširila v šolskem letu 1893/4 na tri in 1894/5 na štiri razrede, sta z moškima učnima močema stalno popolniti mesto nadučitelja s 600 gld.

Listnica uredništva.

Popravek. V zadnji številki se nahajajo v „didaktiki“ nastopni tiskovni pogrški, ki naj se blagovoljno popravijo: str. 127, poglavje XVIII., 3. vrstica: Mnogi se uče mnogo, namestu „je že“; 9. vrstica vedno nam. „vedmo“; str. 132, 4. vrstica od

plače in prostim stanovanjem in drugo učno mesto s 500 gld. plače.

Prošnje je predpisanim pótsem semkaj vlagati do konca meseca velikega travna t. l.

C. kr. okrajni šolski svet ljubljanske okolice v Ljubljani, dne 27. maj. travna 1893.

spodaj potočice nam. „potočnice“. — G. J. S. v Št. J.: Hvala za poslani dopis; ker se je pa imenovana slavnost vršila skoraj na vseh šolah in skoraj na enak način, nismo priobčili dopisa. — G. J. P. v G.: Hvala, priobčimo o prvi priliki. — G. Š. v D. L.: Listek nam ugaja in je že stavljen, a sedaj ni bilo prostora. Lepa hvala!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na celi polji velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» prejemajo list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvoljijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Komenskega ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani. — Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.